

دقتیریب مبر

مروری براحوارست صدیقہ طاہرہ (سلام علیہا)

بعد از رحلت رسالت کرم (ص) (سلام علیہا)

استاد محمد علی جاودان

پدیدآورنده: جاویدان، محمد علی، ۱۳۳۸-
 عنوان: دختر پیامبر: مروری بر احوالات حضرت صدیقه طاهره علیها السلام بعد از رحلت رسول اکرم صلی الله علیه و آله
 تکرار نام پدیدآور: محمد علی جاویدان؛ موسسه‌ی ایمان ماندگار
 مشخصات نشر: قم: انتشارات مطبع، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری: ۱۳۸ ص.
 بها: ۴۰۰۰۰ ریال
 ISBN: 978-600-7107-09-6

انتشارات مطبع

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 یادداشت: عنوان دیگر: مروری بر احوالات حضرت صدیقه علیها السلام
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۲۵-۱۲۸؛ هم‌چنین به صورت زیرنویس
 موضوع: فاطمه زهرا علیها السلام؛ ۹۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - سرگذشت نامه
 موضوع: فاطمه زهرا علیها السلام؛ ۹۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - تعقیب و ایذا
 موضوع: فاطمه زهرا علیها السلام؛ ۹۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - شهادت
 موضوع: فاطمه زهرا علیها السلام؛ ۹۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - مصائب
 موضوع: اسلام - تاریخ - از آغاز تا قرن ۱۱ ق.
 موضوع: سقیفه‌ی بنی‌ساعده
 شناسه‌ی افزوده: موسسه‌ی ایمان ماندگار
 رده‌ی کنگره: ۱۳۹۳، ۲۹۷/۲ ج ۲۷۷/۲
 رده‌ی دیویی: ۲۹۷/۹۷۳
 شماره‌ی مدرک: ۳۱۱۵۲۲

دختر پیامبر

مروری بر احوالات صدیقه طاهره علیها السلام بعد از رحلت رسول اکرم صلی الله علیه و آله

استاد محمد علی جاویدان

گردآورنده: موسسه‌ی ایمان ماندگار

ناشر: انتشارات مطبع [۱۳۹۳، ۷۱۰، ۹۶۴]

صفحه‌بندی: حمید مطبع

لیتوگرافی: قم، رپیروگرافی نقش

چاپ: قم، چاپ شریعت

صحافی: قم، صحافی تندیس

نوبت چاپ: چهارم، بهار ۱۳۹۳ / جمادی الاول ۱۴۳۵

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۶۴-۶۰۰-۷۱۰۷-۰۹-۶

بها: ۴۰۰۰۰ ریال

پخش سراسری: تهران، میدان شهدا، خیابان مجاهدین اسلام، بن‌بست هدایت،

حسینی‌یه مرحوم آیه الله حق‌شناس، طبقه‌ی سوم، تلفن: ۰۲۱۷۷۶۲۳۵۲۶

قم، خیابان شهدا، کوی ۲۸، کوچه‌ی ۱۲، موسسه‌ی ایمان ماندگار، تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۱۷۵۲

سامانه‌ی پیامکی: ۳۰۰۰۱۰۰۴۱ پایگاه اینترنتی: www.ImanMandegar.ir

کلیه‌ی حقوق و مالکیت این اثر محفوظ و متعلق به موسسه‌ی ایمان ماندگار می‌باشد.

فهرست مطالب

۹	پیش‌گفتار
نصا اول: خاک‌سپاری	
۱۵	سقیفه؛ بازگشت به جاهلیت
۱۷	قانون خون
۱۷	فرهنگ قبیله
۱۸	خدایان قبیله
۱۹	قبیله‌پرستی
۱۹	ظهور اسلام
۱۹	پیدایش سقیفه
۲۰	بازی قدرت
۲۱	مولود سقیفه
۲۲	جنگ قدرت
۲۴	آب گل‌آلود
۲۵	خلیفه در سقیفه
۲۵	بیعت ناتمام
۲۵	بیعت عام: سیاهی‌لشکر «اسلم»

۲۶	■ مخالفان حکومت جدید
۲۷	■ سرانجام سعد
۲۹	■ مخالفت اهل بیت علیهم السلام ، بنی هاشم و برخی صحابه
۳۰	■ خانه و آتش
۳۱	■ اعتراف در وصیت
۳۲	■ هجوم به خانه
۳۲	■ و ولایت امام علیه السلام
۳۲	■ اجبر برای بیعت
۳۲	■ عدم بیعت
۳۵	■ حکومت بر پایه ی خویشاوندی
۳۶	■ تهدید به مرگ
۳۷	■ خلافت جوان یا پیر!
۳۸	■ مسیر حق
۳۸	■ کار از کار گذشته است
۳۹	■ شخصیت اول اسلام
۳۹	■ بیعت ناخواسته
۴۱	■ وصی حقیقی پیامبر صلی الله علیه و آله
۴۲	■ رای عموم
۴۲	■ آشوب «عمرو عاص»
۴۲	■ دوستی با انصار
۴۵	■ انصار؛ یاران دین و پیامبر صلی الله علیه و آله
۴۵	■ پیامبران دروغین
۴۷	■ بیعت امام علیه السلام
۴۷	■ دلیل بیعت
۴۸	■ مقام خلافت
۴۹	■ خلاصه
۴۹	■ سپر بلا

- ۵۰ رسالت فاطمی ﷺ ■
- ۵۱ اموال بیت نبوت ﷺ ■
- ۵۲ بررسی اموال پیامبر ﷺ ■
- ۵۶ داستان فدک ■
- ۵۷ طلب شاهد ■
- ۵۷ مبارزه‌ی منفی ■
- ۵۹ محاکمه‌ی دولت ■
- ۵۹ صدقه‌ی ارث ■
- ۶۰ یاری خواستن از مردم ■
- ۶۱ ملاقات آخر ■
- ۶۲ بیماری ■
- ۶۴ عیادت ام‌سلمه ■
- ۶۵ عیادت زنان مدینه ■
- ۶۵ عیادت خلفا ■
- ۶۸ پیغام ملاقات ■
- ۶۹ گریه‌ی شب و روز ■
- ۷۰ بیت‌الاحزان ■
- ۷۱ وصیت آخر ■
- ۷۳ تشییع پنهانی ■
- ۷۵ دفن شبانه ■
- ۷۶ آخرین مبارزه ■
- ۷۷ رحلت و خاک‌سپاری دختر پیامبر ﷺ ■
- ۷۸ سلام ملائک ■
- ۷۹ کافور بهشتی ■
- ۸۰ بی‌مادری ■
- ۸۱ عزای مدینه ■
- ۸۱ عمل به وصیت ■

- ۸۲ اندوه ماندگار ■
- ۸۵ ملاقات بعد از مرگ ■
- ۸۶ چهل قبر در بقیع ■
- ۸۷ نبش قبر ■

فصل دوم: مدفن

- ۹۱ پیاد بر سر مزار ■
- ۹۱ منزل میرک ■
- ۹۲ خانه و مسجد پیامبر ﷺ ■
- ۹۳ ساختمان مسجد ■
- ۹۴ همسایه‌ی مسجد ■
- ۹۵ خانه‌ی دختر پیامبر ﷺ ■
- ۹۶ امتیاز خانه‌ی علی علیه السلام ■
- ۹۷ پنجره‌ی دیدار ■
- ۹۸ مدفن دختر پیامبر ﷺ ■
- ۹۸ بقیع: قبرستان مقدس ■
- ۹۹ خانه‌ی عقیل ■
- ۱۰۰ عقیل بن ابی طالب علیه السلام ■
- ۱۰۱ مدفن فاطمه بنت اسد علیها السلام ■
- ۱۰۲ نقد و بررسی: ■
- ۱۰۳ در کنار قبر مادر ■
- ۱۱۳ روضه‌ی پیامبر ﷺ ■
- ۱۱۵ باغی از باغ‌های بهشت ■
- ۱۱۹ بهترین اسناد ■
- ۱۲۵ منابع ■

پیش‌گفتار

رحلت پیامبر ﷺ یکی از بزرگ‌ترین وقایع در تمام دوران حیات اسلام بود و به سرعت، حوادث بزرگ دیگری را به دنبال داشت. اولین حادثه، ماجرای سقیفه بود که بلافاصله بعد از رحلت پیامبر ﷺ اتفاق افتاد و نقش تعیین‌کننده‌ای را در سرنوشت همه‌ی ادوار آینده‌ی اسلام داشت.

در این حادثه، اصلی‌ترین اصول حاکمیت در عرب یعنی «تعصب قبیله‌ای» حیات دوباره یافت، تا آن‌جا که هر چه آن زمان در سقیفه اتفاق افتاد، رنگی عربی داشت و از تعصب نسبت به قبیله نشأت گرفته بود.

طبق گزارش تاریخ، در سقیفه چهار قبیله حضور داشتند که همه‌ی آن‌ها به کسب قدرت فکر می‌کردند و بدون این‌که در خاطر داشته باشند که خدا و پیامبر ﷺ برای آینده‌ی آن‌ها چه راهی نشان داده‌اند، هر شخصی قبیله و شایسته‌اش را فریاد می‌زد و خواهان ریاست و قدرت آن بود.

سرانجام هم قبیله‌ای پیروز شد که به شعارهایی موثرتر از شعارهای عربی دیگر چنگ زده بود و حکومت و قدرتی بر پا کرد که اساسی جز عربیت نداشت، و این نشان بازگشت به دوران جاهلیت بود که سخن قرآن و ادعای تاریخی ما نیز بر همین مبنا است.

خاندان پیامبر ﷺ عهده‌دار مقابله با این جاهلیت دوباره بودند و این وظیفه را به بهترین صورت انجام دادند. آن‌چه را که صدیقه‌ی طاهره علیها السلام دختر بزرگوار پیامبر ﷺ در این دوران کوتاه انجام داد، کاملاً در این راستا بود و هدفی به غیر از محکوم کردن وضع موجود نداشت؛ و این‌که ایشان برای خویش قبری مخفی در خانه‌ی خودش برگزید، یکی از جریانات مهم این مقابله بر شمرده می‌شد.

نوشته‌ی حاضر در ابتدا عهده‌دار تبیین مراحل مختلف این مقابله است؛ و سپس به تفصیل از خاک‌سپاری و مدفن دختر پیامبر ﷺ سخن خواهد گفت.

مطالب ما در این نوشتار به دو بخش تقسیم می‌شود:

بخش اول: بخش جدلی - تاریخی؛ توضیحی - تبیینی

بخش دوم: بحث تطبیقی

بخش اول که خود نیز دو قسمت شده است، در قسمت اول، بحث ما بیشتر جدلی و اج‌باجی است. به این معنا که ما نظرات شیعی را در تبیین و تحلیل حوادث صدر اسلام مطرح کرده، با بحث و بررسی لازم از آن نظریات دفاع می‌کنیم. لذا شکل کلی متن در این قسمت جدلی تاریخی خواهد بود.

لازم به ذکر است این بخش با این که بیش از یک مقدمه نیست، اما در عین حال بخشی اساسی و بسیار مهم است و با بررسی جریان سقیفه و تبیین و تحلیل آن شروع شده، سپس به حکومت زاییده‌شده از آن و آثار و نتایجی که به بار آورده (از جمله بررسی یورش به بیت نبوت ﷺ و مصادره‌ی فک و مچنین کیهی اموال خاندان پیامبر ﷺ) خواهد پرداخت. در قسمت دوم از بخش اول هم به مسایلی هم‌اصلی از جمله بیماری، وفات و خاک‌سپاری دختر پیامبر ﷺ می‌پردازیم که شکل بحث، بیشتر توضیحی - تبیینی خواهد بود.

در مباحث قسمت اول ناگزیر بیشتر به احادیث و مدارک مشهور و مقبول مسلمانان مانند: «تاریخ الرسل و الملوك^۱»، «طبقات الکبری^۲»، «انساب الاشراف بلاذری^۳»، «تاریخ المدینة المنورة^۴»، «صحیح بخاری^۵» و «صحیح مسلم^۶» رجعه می‌کنیم.

۱. کتاب «تاریخ الرسل و الملوك» معروف به «تاریخ طبری» تألیف محمد بن جریر طبری (۲۲۴-۳۱۰ هجری)، مورخ، مفسر قرآن، فیلسوف و محقق مسلمان ایرانی معروف به «پدر تاریخ» است. وی نویسنده‌ی سه قرن مهم‌ترین و ارزشمندترین مجموعه‌های مفصل تاریخ عمومی اسلام و جهان به شمار می‌آید.
۲. کتاب «الطبقات الکبری» تألیف ابوعبدالله محمد بن سعد (۱۶۸-۲۳۰ هجری) مورخ و سیره‌نویس مشهور بغداد، منشی و اقدی یکی دیگر از سیره‌نویسان نخستین است. این کتاب با سیره‌ی پیامبر اسلام ﷺ آغاز و با شرح احوال صحابه، عالمان مدینه و برخی از مراکز علمی آن روزگار ادامه می‌یابد. طبقات الکبری را می‌توان گنجینه‌ای در نسب‌شناسی عرب پیش از اسلام دانست.
۳. کتاب «انساب الاشراف» تألیف ابوالحسن احمد بن یحیی البلاذری (۱۹۰-۲۷۸ هجری)، تاریخ‌نگار و جغرافی‌دان ایرانی سده‌ی دوم و سوم هجری در بغداد است. این کتاب در واقع یک فرهنگ‌نامه‌ی تاریخی است.
۴. کتاب «تاریخ المدینة المنورة» تألیف عمر بن شبة (۱۷۳-۲۶۲ هجری)، ادیب، شاعر، راوی اخبار و احادیث است. این اثر به سه بخش موضوعی زندگی و سیره‌ی رسول اکرم ﷺ از هجرت تا رحلت، شرح زندگانی خلیفه‌ی دوم و خلیفه‌ی سوم پرداخته.
۵. کتاب «صحیح بخاری» تألیف بخاری، محمد بن اسماعیل (۱۹۴-۲۵۶ هجری)، یکی از کتاب‌های حدیث و جزو صحاح سته است که اهل سنت این کتاب را «صحیح‌ترین» و «معتبرترین» کتاب پس از «کتاب خدا» می‌نامند.
۶. کتاب «صحیح مسلم» تألیف مسلم بن حجاج نیشابوری (۲۰۴-۲۶۱ هجری)، یکی از کتاب‌های حدیث و جزو صحاح سته است که اهل سنت این کتاب را «صحیح‌ترین» و «معتبرترین» کتاب پس از «کتاب خدا» و «صحیح بخاری» می‌نامند. این کتاب شامل مجموعه احادیثی از پیامبر اسلام ﷺ می‌باشد که در آن گفته‌ها و کردارهای ایشان ثبت گردیده.

البته در صورت لزوم به بررسی سندی نیز دست زده‌ایم و کوشش کرده‌ایم در حد ممکن به اتفاق و اجماع مورخان و محدثان نزدیک بشویم.

در قسمت دوم، بحث تطبیقی خواهد بود. بدین صورت که مراجع هر دو مکتب را در کنار هم می‌آوریم و در صورت لزوم با یک‌دیگر تطبیق و مقایسه خواهیم کرد. در بخش دوم از ورود پیامبر ﷺ به مدینه و چگونگی ساختمان مسجد آن شهر و هم‌چنین موقعیت خانه‌ی پیامبر ﷺ و خانه‌ی دختر بزرگوار ایشان در کنار آن مسجد سخن گفته‌ایم و سرانجام با بحث ابقیع و روضه‌ی نبوی ﷺ، به تعیین جای‌گاه دفن آن حضرت ﷺ می‌پردازیم. بنابراین کار ما در این بخش عرضی تاریخی و تبیین و تحلیل آن است. در این جا هم در حد قدری با یک بر اسناد معتبر و درجه‌ی اول، تلاش می‌کنیم که اتفاق نظر مورخان و محدثان را به دست آوریم.

مآخذ درجه‌ی اول، حسن غسلاوه بر مآخذ قبلی، عبارتند از: «کافی»^۱، «ارشاد»^۲، «امالی صدوق»^۳، «امالی معبد»^۴، «امالی طوسی»^۵، «روضة الواعظین»^۶، «کشف الغمّة»^۷، «المناقب»^۸، «دلائل الامامة طبری»^۹ و...

۱. کتاب «کافی» یکی از کتب اربعه، تألیف ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی رازی (۲۵۸-۳۲۹ هجری) مشهورترین فقیه و محدث شیعه در زمان غیبت صغری که شامل مجموعه‌ی روایات اصول و روع دین روایت شده از ائمه ﷺ است.
۲. کتاب «ارشاد» تألیف محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی (۲۳۶-۳۰۱ ق)، ملقب به «شیخ مفید»، فقیه، متکلم و از علمای برجسته‌ی شیعه، شامل تاریخ زندگانی ائمه ﷺ، فضایل اهل بیت ﷺ را باران آنان است. وی این کتاب را همانند یک کتاب تاریخی تألیف و به بیان حوادث تاریخی پرداخته است.
۳. کتاب «امالی صدوق» تألیف محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی (۳۰۵-۳۸۰ ق)، ملقب به «شیخ صدوق»، محدث و فقیه بزرگ شیعه‌ی امامیه است.
۴. کتاب «امالی طوسی» تألیف محمد بن حسن طوسی (۲۸۵-۴۶۰ هجری) معروف به «شیخ طوسی» یا «شیخ الطائفة»، فقیه، محدث و متکلم شیعه‌ی امامیه از علمای ایرانی و معاصر شیخ صدوق، شیخ مفید و سید مرتضی است.
۵. کتاب «روضة الواعظین و نبصرة المتعظین» تألیف محمد بن حسن بن علی بن احمد بن علی قتال نیشابوری (شوف، ۵۰۰ هجری) واعظ مبارز، محدث است که مشتمل بر مباحث عقل، معرفت خداوند، اخبار و شرح حال رسول اکرم ﷺ، اهل بیت ﷺ، معصومین ﷺ ذکر شده و در بقیه‌ی مجالس به امور اخلاقی و فروعات دین پرداخته شده است.
۶. کتاب «کشف الغمّة فی معرفة الائمة» تألیف ابوالحسن علی بن عیسی بن ابی الفتح اربلی (۴۲۵-۶۹۳ هجری)، دانشمند، فاضل، محدث، ثقة، شاعر، ادیب و نگارنده است. این کتاب در حقیقت یک دوره‌ی امام‌شناسی و مجموعه‌ای مستند و متقن در فضایل و مناقب اهل بیت ﷺ و یکی از مهم‌ترین منابع شیعی در این موضوع است.
۷. کتاب «مناقب آل ابی‌طالب» تألیف رشیدالدین ابوعبدالله محمد بن علی بن شهر آشوب مازندرانی (۴۸۸-۵۸۸ هجری)، معروف به ابن شهر آشوب، در مناقب و فضایل نازمیه‌های فرزندان ابوطالب ﷺ، چهارده معصوم ﷺ است که یکایک ایشان را مورد بحث و شرح قرار داده است.
۸. کتاب «دلائل الامامة» تألیف ابوجعفر محمد بن جریر بن رستم طبری (متوفی ۳۲۹ هجری) که از معاصرین شیخ کلینی و شیعه‌ی امامیه بوده که عموماً وی را برای تمییز از طبری اول، با پسوند (شیعی) یاد می‌کنند. وی در این کتاب در تمام بخش‌های آن پس از شرح مختصری درباره‌ی سال ولادت، شهادت، نام مادر و فرزندان ائمه ﷺ، به ذکر معجزات آنان می‌پردازد.